

Briselē, 30.4.2018.
COM(2018) 248 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
Programmas “Radošā Eiropa” (2014.–2020. gads) starpposma novērtējums

{SWD(2018) 159 final}

IEVADS

Kultūrai un radošumam ir izšķirīga nozīme pašreizējā sabiedrībā un Eiropas nākotnes veidošanā. Ekonomiskā ziņā kultūras un radošās nozares rada aptuveni EUR 509 miljardus lielu pievienoto vērtību iekšzemes kopproduktam (IKP), kas ir 5,3 % no ES kopējā rādītāja, un šajās nozarēs ir nodarbināti vairāk nekā 12 miljoni pilnslodzes darbinieku, kas ir 7,5 % no Eiropas darbaspēka¹. Šajās nozarēs ir trešais lielākais nodarbināto skaits ES — vēl vairāk nodarbināto ir tikai būvniecības un pārtikas un dzērienu nozarē. Tās arī sniedz lielu devumu ieguldījumos, inovācijā un darbvietu radīšanā visā ekonomikā. Tām ir arī pozitīva plašāka ietekme, jo īpaši uz digitālo nozari (piemēram, satura dēļ tiek attīstīta platjoslas infrastruktūra) un kultūras tūrismu. Kultūra un radošums arī sekmē eksportu no Eiropas uz vietām visā pasaulē, spēcino Eiropas un eiropeiskā dzīvesveida tēlu.

Taču Eiropa nav tikai vienots tirgus — tā ir arī liels kultūras projekts. Radošās un kultūras nozares ir instruments mūsu kultūru un valodu daudzveidības saglabāšanai, mūsu kā eiropiešu identitātes stiprināšanai un sociālās kohēzijas spēcinošanai. Tās nodod tālāk Eiropas zināšanas un vērtības, kas ir priekšnosacījums veselīgai demokrātijai un iekļaujošām sabiedrībām. Tādējādi kultūra ir palīdzējusi pietuvināt Eiropu tās iedzīvotājiem, jo īpaši pašreizējā politikas kontekstā.

Kultūras un radošās nozares ceļ tiltus starp mākslu, kultūru, uzņēmējdarbību un tehnoloģijām. Tās palīdz pilnveidot kritiskās domāšanas un problēmu risināšanas prasmes, kā arī veicina vēlmi uzņemties risku — šie ir elementi, kam nākotnes sabiedrībā būs liela nozīme. Tās arī rosina inovāciju, jo pievēršas radošumam un agrīnai jaunu tehnoloģiju izmantošanai, piemēram, muzeji izmanto lietotnes, lai uzlabotu piekļuvi kolekcijām, bet teātri — video un subtitrus.

Ar programmu “Radošā Eiropa” Eiropas Savienība palīdz kultūras un radošajām nozarēm realizēt savu izaugsmes veicināšanas potenciālu. Nacionālās un valodu īpatnības piešķir šīm nozarēm tām raksturīgo daudzveidību, tādējādi bagātinot mūsu kultūras kopainu. Tai pašā laikā šīs nozares saskaras ar šķēršļiem, kas kavē radošo darbu apriti pāri valstu robežām un mazina to spēju darboties transnacionālā mērogā un sasniegt jaunu auditoriju Eiropā un citviet.

Programmā ir ņemta vērā kultūras un audiovizuālo pasākumu divējādā daba, proti, no vienas puses, tie ir daudzveidības un iedzīvotāju iesaistes sekmētāji, no otras puses, tie ir izaugsmes un darbvietu radīšanas virzītāji, un arī atzīts to plašākais ieguldījums radošumā, talantu radīšanā, uzņēmējdarbībā un inovācijā.

Šis ziņojums tiek sniegts saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regulas (ES) Nr. 1295/2013, ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa” (2014.–2020. gads), 18. panta 3. punktu, kurā Komisijai ir noteikta prasība sagatavot starpposma novērtēšanas ziņojumu, pamatojoties uz neatkarīgu ārējā novērtējuma ziņojumu.

Šajā starpposma novērtējumā, pamatojoties uz neatkarīgo novērtējuma ziņojumu, tiešo pieredzi programmas pārvaldībā un plašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām, ir novērtēts programmas “Radošā Eiropa” īstenošanā panāktais progress, norādot tās sasniegumus, bet arī pievēršoties tās galvenajiem trūkumiem. Tam ir pievienots dienestu darba dokuments, kurā izklāstīts, no kādiem pierādījumiem ir gūta informācija šim ziņojumam.

¹ No pētījuma “Boosting the competitiveness of cultural and creative industries for growth and jobs” (“Kultūras un radošo nozaru konkurētspējas palielināšana izaugsmes un darbvietu radīšanas sekmēšanas nolūkā”), ko publicējusi Komisija 2016. gadā un sagatavojis Austrijas MVU institūts un uzņēmums “VVA Europe”, izmantojot datus par laikposmu līdz 2013. gadam. Uzņēmuma “Ernst and Young” 2014. gadā publicētajā pētījumā “Creating growth” ir lēsts, ka 2012. gadā kultūras un radošo nozaru ieņēmumi bija EUR 536 miljardi, tās radīja 4,2 % no IKP un tajās bija nodarbināti 7 miljoni cilvēku jeb 3,3 % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem. Eiropas līmenī trūkst salīdzināmas statistikas par kultūras un radošajām nozarēm.

PAMATINFORMĀCIJA PAR PROGRAMMU “RADOŠĀ EIROPA”

“Radošā Eiropa” ir Eiropas Savienības pamatprogramma kultūras un radošo nozaru atbalstam. 2014. gadā tajā tika apvienotas trīs programmas (“MEDIA”, “Kultūra” un “MEDIA Mundus”), izveidojot vienu visaptverošu instrumentu, lai palielinātu efektivitāti, rezultatīvāk izmantotu digitalizācijas sniegtās iespējas un novērstu tirgus sadrumstalotību.

Programmas struktūrā ir ņemts vērā kultūras un radošo nozaru neviendabīgums, to atšķirīgās mērķgrupas un vajadzība pēc īpaši pielāgotām pieejām. Tāpēc programmu veido divas neatkarīgas apakšprogrammas un starpnozaru sadaļa.

Audiovizuālajai nozarei paredzētā apakšprogramma “MEDIA” tika izveidota 1991. gadā kā papildinājums Direktīvai par televīziju bez robežām, un tā sekmē audiovizuālā satura (filmu, televīzijas seriālu, videospēļu) radīšanu un nodrošināšanu mērķauditorijai gan Eiropā, gan citviet pasaulē pa visu veidu izplatīšanas kanāliem.

Apakšprogramma “Kultūra” attiecas uz kultūras nozares iniciatīvām, piemēram, tādām, kas sekmē pārrobežu sadarbību, platformas, tīklu veidošanu un literatūras tulkošanu.

Starpnozaru sadaļa, kas attiecas uz visām kultūras un radošajām nozarēm un ietver Garantiju fondu, atbalsta transnacionālu sadarbību politikas jomā. Šajā sadaļā tiek sniegts atbalsts arī programmas “Radošā Eiropa” birojiem visās iesaistītajās valstīs, lai uzrunātu ieinteresētās personas.

Programma papildina valsts līmenī īstenotās darbības kultūras un audiovizuālajā jomā, atspoguļojot ES politikas prioritātes kultūras un radošajā jomā.

Programmā “Radošā Eiropa” var piedalīties kultūras un radošās organizācijas no ES dalībvalstīm un — noteiktos apstākļos — no dažām trešām valstīm. Pašlaik programmā “Radošā Eiropa” piedalās 33 valstis, sākot no Norvēģijas līdz Tunisijai un no Ukrainas līdz Balkānu reģionam. Konkrēti apakšprogrammā “MEDIA” var piedalīties tad, ja tiek ievērota Direktīva 2010/13/ES (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva — AVMPD).

Programma ir izveidota uz laikposmu no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim. Šajā ziņojumā ir aplūkotas visas programmas sadaļas (izņemot “Eiropas kultūras galvaspilsētas”, par ko tiek sniegti atsevišķi novērtējumi) un viss tās ģeogrāfiskais tvērums pirmajos trīs programmas īstenošanas gados.

GALVENIE KONSTATĒJUMI, KAS IZRIET NO NOVĒRTĒJUMA ZIŅOJUMA²

Novērtējumam ir šādi mērķi:

- novērtēt to pasākumu rezultativitāti, kas īstenoti, lai sasniegtu programmas mērķus, programmas efektivitāti un tās Eiropas pievienoto vērtību,
- aplūkot programmas iekšējo un ārējo saskaņotību, to, vai visi tās mērķi joprojām ir svarīgi, un vienkāršošanas iespējas,
- aplūkot programmas “Radošā Eiropa” sniegto ieguldījumu ES politikas prioritāšu īstenošanā,
- novērtēt iepriekšējo programmu ilgtermiņa ietekmi.

Saskaņā ar Labāka regulējuma pamatnostādņem³ šajā novērtējumā ir aplūkots programmas svarīgums, saskaņotība, lietderība, efektivitāte, ilgtspēja un ES pievienotā vērtība.

² Šie konstatējumi ir izklāstīti dienestu darba dokumentā SWD(2018) 159.

³ https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_lv.

Svarīgums

Kopumā programmas intervences pamatojums un mērķi joprojām atbilst ES politikas prioritātēm un **galvenajām kultūras un radošo nozaru problēmām**, proti, tirgu sadrumstalotībai, globālās konkurences problēmām, revolucionāru digitālu jaunievedumu radītajām pārmaiņām, kā arī ar finansējuma pieejamību saistītajām problēmām.

Programma “Radošā Eiropa” ir pievērsusies šīm problēmām un vidē, kam raksturīgi mainīgi patēriņa modeļi, ir nepārtraukti pielāgojusi savu atbalstu saņēmēju vajadzībām nozarēs, kuras pašas strauji mainās.

Taču, lai arī ir gūti pozitīvi sasniegumi, ir jādara vairāk, lai pilnībā izmantotu digitalizācijas sniegtās iespējas, ņemot vērā jaunu mērķauditoriju un patēriņa modeļus un to, kā digitālajā ekonomikā tiek radīti, ražoti un pārvērsti naudas izteiksmē kultūras un radošie darbi un kā šiem darbiem tiek piekļūts.

Apakšprogramma “**MEDIA**” ir palielinājusi Eiropas filmu un audiovizuālo darbu pārrobežu apriti un devusi vai paplašinājusi Eiropas iedzīvotājiem iespējas piekļūt šādiem Eiropas darbiem. Tas ir ļoti svarīgi, jo no vairāk nekā 1500 filmām, kas katru gadu tiek uzņemtas Eiropā, mazāk nekā puse nonāk ārpus valsts teritorijas robežām. Apakšprogramma “**MEDIA**” ir arī sniegusi atbalstu darbu izstrādē pirms to izveides, lai palielinātu to spēju piesaistīt mērķauditoriju arī ārpus valsts robežām.

Apakšprogramma “**MEDIA**” ir pielāgojusies jaunām tirgus tendencēm — cita starpā tā popularizē Eiropas darbus tiešsaistē. Taču lielāka sadarbība visā vērtību ķēdē un pāri robežām palīdzētu profesionāļiem kopīgā darbā izmantot digitalizācijas un globalizācijas iespējas.

Apakšprogramma “**Kultūra**” sniedz ieguldījumu kultūrā, lai stimulētu sociālo kohēziju, darbvietu radīšanu un ekonomisko izaugsmi reģionos un pilsētās. Programmā “Radošā Eiropa” ietvertās shēmas joprojām atbilst mērķim **saglabāt kultūras mantojumu un daudzveidību Eiropā**, kā arī veicināt māksliniecisko radošumu un Eiropas vērtības.

Starpnozaru sadaļā ietvertais Garantiju fonds nepastarpināti apmierina to kultūras un radošo nozaru MVU vajadzības, kuriem ir grūti saņemt aizdevumu, jo to aktīvi ir nemateriāli. Kopš 2016. gada, kad tas sāka darboties, tirgus dalībnieki ir izrādījuši lielu interesi par to, un 2017. gada janvārī tika parakstīti trīs garantiju nolīgumi, kas liecina par šā instrumenta atbilstību tirgus vajadzībām. Jau 2017. gadā tika papildus nodrošināti EUR 60 miljoni (no Eiropas Stratēģisko investīciju fonda), kas ir 50 % no kopējā budžeta, un tā rezultātā ir iespējams garantiju atbalstu sniegt ātrāk, sasniedzot vairāk valstu un nozaru un uzlabojot ģeogrāfisko un nozaru līdzsvaru.

Saskaņotība

Programmā “Radošā Eiropa” ir paredzēta virkne darbību audiovizuālo un kultūras nozaru atbalstam, un tās apakšprogrammas “**MEDIA**” un “**Kultūra**” ir iekšēji saskaņotas. Apakšprogramma “**MEDIA**” saskanīgi aptver dažādos vērtības ķēdes posmus; apakšprogramma “**Kultūra**” lielā mērā saskanīgi reaģē uz dažādām vajadzībām kultūras nozarē.

Programmas “Radošā Eiropa” vispārējo saskaņotību varētu uzlabot, starpnozaru sadaļā sniedzot lielāku atbalstu starpnozaru darbam.

Programmas “Radošā Eiropa” mērķi un prioritātes kopumā saskan ar valsts politikas un programmu mērķiem un prioritātēm un tos papildina, tādējādi ir ievērots subsidiaritātes princips.

Programma “Radošā Eiropa” saskan ar programmā “Eiropa 2020” noteiktajiem gudras, ilgtspējīgas un integrējošas izaugsmes mērķiem un tās pamatstratēģiju — 2015. gadā sāko digitālā vienotā tirgus stratēģiju.

Apakšprogramma "MEDIA" ir sniegusi ieguldījumu digitālā vienotā tirgus (*DSM*) stratēģijā. Apakšprogramma "MEDIA", sekmējot ES darbu starptautisku apriņķi, veicina pārrobežu piekļuvi saturam, un tai ir liela nozīme ar autortiesību reformu saistīto atbalsta pasākumu īstenošanā. Tā arī papildina ES darbu popularizēšanas un pamanāmības prasības, kas ir noteiktas priekšlikumā par Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas (AVMPD) pārskatīšanu.

Apakšprogrammas "MEDIA" ietekme būtu vēl lielāka, ja tā būtu saskanīgāka ar valstu filmu atbalsta programmām, kas sniedz lielāko daļu atbalsta audiovizuālajai nozarei (aptuveni EUR 2 miljardus gadā atšķirībā no apakšprogrammas "MEDIA", kas nodrošina aptuveni EUR 115 miljonus). Šajā nolūkā 2015. gadā tika sākts dialogs ar Eiropas filmu aģentūru direktoru asociāciju (*EFAD*), lai šai nozarei izstrādātu kopīgu stratēģisko redzējumu. Turklāt 2017. gada jūlijā tika izveidota Atvērtās koordinācijas metodes Eiropas filmu apriņķa uzlabošanas jomā dalībvalstu ekspertu grupa.

Programma "Radošā Eiropa" ļoti labi saskan ar Eiropas darba kārtības kultūrai mērķi veicināt kultūru kā jaunrades katalizatoru. Par to liecina programmas atbalsts, kas tiek sniegts kultūras un radošo nozaru dalībnieku spēju veidošanai un prasmju pilnveidei. Konkrētāk, spēju veidošana un prasmju pilnveide ir iekļauta apakšprogrammas "Kultūra" shēmās, jo īpaši sadarbības projektos un tīklos.

Programma "Radošā Eiropa" lielā mērā saskan ar citām starptautiskām kultūras nozares programmām, ko vairumā gadījumu finansē trasti un fondi, kuru līdzekļi ir salīdzinoši mazi un paredzēti speciāliem gadījumiem. Apakšprogramma "Kultūra" papildina citu veidu starptautisko atbalstu, nodrošinot salīdzinoši lielu konsekventa līmeņa finansējumu transnacionālam darbam.

Lietderība

Programma "Radošā Eiropa" ir sniegusi ievērojamu ieguldījumu ceļā uz **stratēģijas "Eiropa 2020" nodarbinātības jomas mērķi un pašreizējās Komisijas prioritātēm**, kas ir stimulēt ieguldījumus, lai radītu darbvietas, un radīt padziļinātāku un taisnīgāku iekšējo tirgu ar spēcīgāku rūpniecisko pamatu. Laikposmā no 2014. līdz 2016. gadam programma "Radošā Eiropa" novirzīja EUR 544 miljonu lielu finansējumu 2580 struktūrām kultūras un radošajās nozarēs. Tiek lēsts, ka tai pašā periodā programma "Radošā Eiropa" radīja 3000 darbvieta.

Apakšprogramma "MEDIA" sniedz atbalstu dažādām darbībām, sākot no apmācības un attīstīšanas līdz izplatīšanai un izrādīšanai. Konkrētāk, tā ir spēcīnājusi citu Eiropas valstu filmu iekšējo tirgu, palīdzot gadā pāri robežām izplatīt vairāk nekā 400 filmu, kas ir 25 % no Eiropā gada laikā uzņemtajām filmām. Filmas, kuru izplatīšanai tika piešķirts apakšprogrammas "MEDIA" atbalsts, kopā gadā noskatījās vairāk nekā 65 miljoni skatītāju⁴. Šis atbalsts ir arī palīdzējis palielināt likumīga satura pieejamību visā Savienībā. Turklāt tīkls "Europa Cinemas" — apakšprogrammas "MEDIA" atbalsta lielākais atsevišķais saņēmējs — pievērsās tādu citu Eiropas valstu filmu izrādīšanai 33 valstīs, kurām bez šāda atbalsta būtu grūtāk nonākt ārvalstīs.

Taču, lai arī kino apmeklējumu skaits Eiropā kopš 2014. gada ir sasniedzis rekordaugstu līmeni, kopējais Eiropas filmu skatītāju skaits nav īpaši pieaudzis. Tātad Eiropas kino apmeklējumu skaits ir pieaudzis ASV filmu dēļ⁵.

Arī pieprasījumuvideo (*VOD*) pakalpojumi, ko programma mūsdienās atbalsta, ir galvenokārt valsts *VOD* pakalpojumi, kuros tiek piedāvāts bagātīgs Eiropas filmu klāsts, tai skaitā citu Eiropas valstu filmas, bet šādu pakalpojumu izmantotāju skaits ir ierobežots.

Apakšprogrammā "MEDIA" jāveic turpmāks darbs, lai sekmētu pieprasījumu, proti, piesaistītu šīm filmām plašāku auditoriju, jo īpaši jaunāko paaudžu skatītājus, jo digitālā laikmeta bērni ir

⁴ Nav iekļauti skatītāji, kuri filmu noskatījušies tās tapšanas valstī.

⁵ 2016. gadā ASV filmas veidoja 67,4 % no Eiropas tirgū izrādīto filmu ieņēmumiem.

audiovizuālo tirgu nākotne. Turklāt apakšprogrammas “MEDIA” tvērums gadu gaitā ir paplašinājies, bet budžets nav atbilstoši pieaudzis, kā rezultātā tiek piešķirts pārāk mazs finansējums daudziem saņēmējiem. Pašlaik ir 14 shēmu, kas pievēršas dažādiem audiovizuālās nozares segmentiem. Tāpēc atbalsts ir vairāk jākoncentrē uz pasākumu izvēšanu un nozares dalībnieku sadarbības sekmēšanu visā Eiropā, jo īpaši ņemot vērā, ka pastāv atklātāks digitālais tirgus, kurā valda lielāka konkurence.

Apakšprogramma “**Kultūra**” vairumu apakšnozaru ir atbalstījusi līdzsvarotā veidā, taču bažas rada tas, ka ekonomiskie mērķi tiek uzskatīti par svarīgākiem nekā mākslinieciskie un sociālie apsvērumi. Atbalstīto projektu vidējais apmērs ir pieaudzis vairāk nekā divas reizes, bet ekonomikas dalībnieku skaits sarucis par trešdaļu, un programma aizvien vairāk tiek vērsta uz konkurētspēju. Neraugoties uz to, šī apakšprogramma spēja piesaistīt virkni dažādu kultūras nozaru dalībnieku, tostarp dalībniekus gan no nozarēm, kas ir izteikti industriālas, gan no nozarēm, kas tādās nav. Visbeidzot, apakšprogrammas “Kultūra” atbalstītie pasākumi sekmē “Eiropas kultūras telpas” izveidi un tādējādi palīdz veicināt kultūru daudzveidību.

Starpnozaru sadaļā 2016. gadā, tiklīdz kļuva pieejams budžets, sāka darboties Garantiju fonds. Komisija ar Eiropas Stratēģisko investīciju fonda palīdzību ir papildinājusi tā budžetu par 50 %, lai reaģētu uz tirgus dalībnieku lielo interesi. Ja neņem vērā Garantiju fondu, pārējais starpnozaru sadaļas budžets bija ierobežots, tāpēc bija ierobežotas arī spējas ieviest vairāk starpnozaru pasākumu praksē.

Efektivitāte

Ņemot vērā audiovizuālo un kultūras nozaru milzīgo apmēru un klāstu Eiropas mērogā un vērtēto programmu ģeogrāfisko tvērumu, programmas “Radošā Eiropa” budžets nav pietiekams, lai radītu būtisku ietekmi Eiropas mērogā un/vai nozares līmenī.

Programmas rentabilitāte līdz šim ir bijusi apmierinoša un kopumā ar katru plānošanas periodu aizvien uzlabojusies. Lielākās daļas shēmu efektivitāte ir uzlabojusies vai nav mainījusies. Sekmīguma līmenis ar katru plānošanas periodu aizvien samazinās, kas liecina par to, ka shēmu finansējums ir pārāk mazs attiecībā pret potenciālo interesi, ko tās rada; daudz labu pieteikumu tiek noraidīti.

Apakšprogrammā “MEDIA” ievērojami efektivitātes uzlabojumi ir panākti ar e-pieteikumiem, vienreizējo maksājumu ieviešanu trim shēmām (festivāliem, izstrādei un izplatīšanai) un dažādu dotāciju apvienošanu vienā līgumā. Taču nelielu darījumu skaita pieaugums rada administrācijas izmaksas.

Apakšprogrammas “Kultūra” shēmas kopumā bija efektīvākas nekā iepriekšējo programmu shēmas. To, ka pieauga izmaksas uz projektu, parasti atsvēra vai nu augstāks rezultātu līmenis, vai arī ieguldījums augstāka līmeņa rezultātos un/vai ietekmē. Piemēram, platformas bija rentablas, jo īpaši tāpēc, ka tās bija salīdzinoši tiešs mākslinieku uzrunāšanas līdzeklis, un literatūras tulkošanas projektos tika sagatavots vairāk tulkojumu nekā iepriekšējo programmu atbalstītajos projektos.

Starpnozaru sadaļā visapjomīgākā darbība bija Garantiju fonds, kurš kopš tā darbības sākuma (2016. gada vidū) tika īstenots ļoti efektīvi. Īstenošanas progress bija labāks, nekā cerēts: 2017. gadā tika parakstīti 8 garantiju nolīgumi 6 teritorijās, bet 2020. gadam noteiktais mērķis ir 10 garantiju nolīgumi 8 teritorijās.

Komisija un Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra (EACEA) uzraudzīja atbalsta shēmu īstenošanu un rezultātu gūšanu. Taču programmas rezultāti un ietekme nav sistemātiski analizēti un izklāstīti ziņojumos. Tā iemesli cita starpā ir koncentrēšanās uz īstenošanu programmas pirmajā posmā un tādu darbības rādītāju trūkums, kas būtu pietiekami

pamatoti un saistīti ar programmas pasākumiem. Tāpēc programmas sasniegumi netiek tik rūpīgi dokumentēti un ir grūtāk izvērtēt rezultātus.

Ilgtspēja

Rezultātu ilgtspējas pamatā galvenokārt ir programmas “Radošā Eiropa” un iepriekšējo programmu ietvaros sāktu partnerību turpināšana. Gan apakšprogrammā “MEDIA”, gan apakšprogrammā “Kultūra” projekta partneru sadarbība kaut kādā formā tiek turpināta arī pēc projekta dzīves cikla beigām. Apakšprogrammā “MEDIA” par ilgtspēju liecina arī organizāciju nodoms un spēja turpināt sadarbību, t. i., ilgstoša ieinteresētība Eiropas darbu (kop)ražošanā vai izplatīšanā.

Ietekmes ilgtspēja tiek nodrošināta, mācoties citam no cita projektu īstenošanas laikā un izplatot apgūtās zinības. Savukārt tā rezultātā nozare profesionalizējas, jo paaugstinās spējas strādāt starptautiskā mērogā un tiek apgūtas jaunas prasmes un iemaņas vai projekta rezultāti tiek izmantoti visā nozarē. Tas bija vērojams visās programmās, bet jo īpaši apakšprogrammā “Kultūra” un iepriekšējā programmā.

ES pievienotā vērtība

Programma “Radošā Eiropa” ir devusi ES pievienoto vērtību, jo īpaši pievērsoties transnacionālai sadarbībai, tai pašā laikā balstoties uz valsts atbalsta programmām. Tikai daži starptautiskie fondi atbalsta transnacionālu sadarbību, un arī to mērogs ir ievērojami mazāks. Bez programmas “Radošā Eiropa” un iepriekšējo programmu nodrošinātā finansējuma vairumam atbalstīto pasākumu būtu bijis ievērojami mazāks tvērums un mērogs vai arī tie vispār nebūtu notikuši.

Apakšprogramma “MEDIA” ir palīdzējusi savest kopā dažādus dalībniekus no dažādām dalībvalstīm, radot vērtību visai audiovizuālajai nozarei. Specializēti transnacionāli tīkli, piemēram, “Europa Distribution” vai “Europa International”, ir devuši iespēju attiecīgi izplatītājiem un tirzniecības aģentiem apvienot spēkus, lai popularizētu un izplatītu Eiropas darbus. Ar apakšprogrammas “MEDIA” atbalstu daudz Eiropas darbu ir nonākuši un izrādīti ārpus to tapšanas valsts robežām, tādējādi palīdzot veicināt Eiropas kultūras daudzveidību. Apakšprogramma “MEDIA” ir arī palīdzējusi sasniegt *DSM* mērķi nodrošināt plašāku piekļuvi saturam tiešsaistē. Tai pašā laikā pastāv iespēja vēl vairāk uzlabot Eiropas darbu apriti, uzlabojot Eiropas darbu atlasēšanas procesu, popularizēšanu un tirgvedību.

Katra valsts saskaras ar atšķirīgām problēmām savu audiovizuālo nozaru attīstīšanā. Tāpēc apakšprogramma “MEDIA” ar vairākiem pozitīvas diskriminācijas pasākumiem, kas vērsti uz valstīm ar mazām spējām attīstīt audiovizuālo nozari, ir arī centusies atrisināt problēmu, ka valstu ar dažādām spējām konkurences apstākļi nav vienlīdzīgi, un tā rezultātā ir palielinājusies profesionāļu iesaiste no visas Savienības.

Apakšprogrammas “Kultūra” finansētie pasākumi nav tik cieši integrēti pastāvošajos procesos, lai gan parasti tie var būt ļoti labi saskaņoti ar organizācijas galvenajām darbībām. Lielākā daļa pasākumu, visticamāk, nebūtu notikuši bez ES finansējuma.

Starptautisku sadarbību sagaidāms, ka Garantiju fonda sviras efekts būs 6, tādējādi tas ir ļoti iedarbīgs finansējuma pieejamības palielināšanā. Sagaidāms, ka no EUR 121 miljona lielā sākotnējā budžeta vairāk nekā EUR 700 miljoni tiks piešķirti aizdevumos MVU un kultūras darbiniekiem visā Eiropā.

ĀRĒJĀ NOVĒRTĒJUMA GALVENIE IETEIKUMI UN IEROSINĀTĀS KOMISIJAS DARBĪBAS

Svarīgums

Programmas “Radošā Eiropa” panākumi lielā mērā būs atkarīgi no spējas uzrunāt auditoriju ar kultūras ziņā daudzveidīgu saturu. Tāpēc ārējā pētījumā ir uzsvēta vajadzība pastiprināti pievērsties auditorijai.

Eiropas kultūrai ir jāpieņem digitālā revolūcija, lai saglabātu savu daudzveidību, kā arī radītu kvalitatīvu saturu, kas spēj nokļūt dažādās vietās visā pasaulē. Novērtējumā tik tiešām ir parādīta vajadzība pielāgoties mainīgajiem apstākļiem. Digitalizācija var veicināt pozitīvu noslēgtu ciklu — lielāku piekļuvi kultūras un radošajiem darbiem, uzņēmējdarbību un jaunas ieguldījumu iespējas.

Komisija gada uzraudzības pasākumu ietvaros ziņos par to, kā programma izmanto digitalizācijas sniegtās iespējas, sākot ar augstvērtīga satura radīšanas iespējām līdz jauniem izplatīšanas kanāliem.

Novērtējumā ir norādīts, ka nākamajā programmā, kas sekos apakšprogrammai “MEDIA”, atbalsts ir vairāk jāsniedz tādām saturam, kam ir potenciāls nonākt arī citās valstīs. Nākamajā apakšprogrammā “MEDIA” priekšroka varētu tikt dota tādu produktu izstrādei un kopražošanai, kuriem ir potenciāls gūt starptautiskus panākumus. Tā kā audiovizuālā nozare turpina mainīties, Eiropas līmenī var tikt atbalstīti arī jaunu vēstījuma pasniegšanas veidu izmēģinājumi.

Stratēģiski liela nozīme auditoriju piesaistīšanā būs izplatīšanai un popularizēšanai. Saturs jādara pieejams tur, kur atrodas auditorija, piemēram, jānodrošina plašākas iespējas tam piekļūt tiešsaistē. Tāpēc apakšprogrammā “MEDIA” pēc 2020. gada varētu apsvērt novatoriskus satura popularizēšanas un izplatīšanas modeļus, kuros būtu iesaistīti autori producenti, tirdzniecības aģenti, izplatītāji un platformu pakalpojumu sniedzēji. Turklāt arī apakšprogrammas “MEDIA” atbalsts izplatīšanai tiešsaistē var kļūt stratēģiski nozīmīgāks. Piemēram, dalībniekus, kuri vēlas paplašināt savu darbības mērogu, varētu rosināt sadarboties un izstrādāt īstenas pārrobežu stratēģijas un uzņēmējdarbības modeļus, kas tiem dotu iespēju sacensties ar globālām platformām.

Komisija 2018.–2020. gadā rīkos dialogu par saturu, jo īpaši tāpēc, lai apjaustu, kā, ņemot vērā mainīgos audiovizuālos formātus (televīzijas seriāli, tiešsaistes saturs, starpmediji (*transmedia*)), varētu sniegt efektīvāku atbalstu televīzijai. Komisija arī sāks dialogu par to, kā labāk atbalstīt popularizēšanu un tirgvedību. Šajā saistībā tā sāks maza mēroga izmēģinājumu, kurā izmantos lielos datus, lai atrastu saturam atbilstošu auditoriju.

Ir pierādījies, ka apakšprogramma “Kultūra” sniedz nozīmīgu atbalstu kultūras organizāciju spēju veidošanas vajadzību apmierināšanā un nozīmīgu devumu kultūras daudzveidības veicināšanā Eiropā, taču ir vairāk jāņem vērā mazo kultūras darbinieku iecerēs. Tāpēc Komisija novērtēs, vai mazajiem kultūras darbiniekiem ir pieejams finansiāls atbalsts, kas atbilst to iecerēm izvērst darbību arī ārpus viņu valsts tirgiem. Tai pašā laikā tā no jauna apsvērs, vai tam, ka tiek izšķirti mazie un lielie sadarbības projekti, ir kāda nozīme kultūras darbinieku attīstībā un izaugsmē.

Lai gan Eiropas tīklu ietvaros finansētie projekti, iespējams, rada pozitīvu ietekmi, to sākotnējās struktūras dēļ saņēmēji nevar pietiekami brīvi rīkoties, lai pielāgotu savus pasākumus plašākām norisēm nozarē vai tirgū. Situāciju neglābj pat iespēja ņemt vērā jaunus aspektus un veikt citas līdzīgas korekcijas, pamatojoties uz darba programmām, ko tie ik gadu iesniedz. Tāpēc ir jādod iespēja Eiropas tīklu saņēmējiem koriģēt savu projekta pasākumu aspektus atbilstoši jaunām tendencēm tehnoloģiju jomā vai tirgū; jānodrošina, ka sadarbības projektu tematika nezaudē aktualitāti, dodot saņēmējiem iespēju vieglāk mainīt vai koriģēt savus pasākumus.

Literatūras tulkošanas shēma ir lielā mērā svarīga, taču ar to ir vēl vairāk jāveicina valodu daudzveidība, sekmējot mazāku valstu literāro darbu tulkošanu angļu, franču, spāņu un vācu valodā un vairāk atzīstot mazākus žanrus, piemēram, bērnu grāmatas, lugas un dzeju.

Starpnozaru sadaļas nākamajā programmā tiks izmantota pieredze un izpratne, kas saistībā ar Garantiju fondu gūta par kultūras darbinieku un uzņēmumu vajadzību pēc finansējuma. Pieredze liecina, ka finanšu instrumenti piesaista privātos ieguldījumus projektiem, uzņemoties daļu riska un palielinot to tirgus potenciālu. Varētu apsvērt dažādus instrumentus, kuros tiktu apvienots publiskais un privātais finansējums, tai skaitā lielākiem, riskantākiem projektiem paredzētu pašu kapitāla instrumentu.

Laikposmā līdz 2020. gadam pamatiniciatīva Garantiju fonds reaģēs uz lielu tirgus pieprasījumu, slēdzot papildu garantiju nolīgumus, līdz būs izsmelts Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) nodrošinātais papildinājums. Tādējādi ģeogrāfiskā ziņā tiks paplašināts to finanšu starpnieku loks, kas piedalās aizdevumu izsniegšanā kultūras un radošo nozaru dalībniekiem.

Ir jāatbalsta arī citu veidu starpnozaru projekti. Komisijas mērķis būs pastiprināt sadarbību un sinerģiju starpnozaru projektu un darbību, piemēram, bēgļu integrācijas projektu un mākslas un zinātņu maģistra grāda moduļu, īstenošanā.

Saskaņotība

Tiks veltītas papildu pūles, lai palielinātu programmas “Radošā Eiropa” saskaņotību ar ES politikas mērķiem, piemēram, Eiropas darba kārtību kultūrai un digitālā vienotā tirgus stratēģiju, integrējot minētos politikas mērķus šajā programmā.

Programma “Radošā Eiropa” papildina citas ES finansēšanas programmas, konkrētāk, programmas “Erasmus+”, “Apvārsnis 2020” un migrācijas un pilsonības jomas programmas. Komisija apsvērs, kā varētu apmierināt vajadzību pēc sīkākas informācijas par iespējam saņemt papildu finansējumu no citiem ES finansējuma avotiem, cita starpā iespēju publicēt brošūru, lai palielinātu ieinteresēto personu informētību par pieejamo vispārīgo uzņēmējdarbības un ekonomisko atbalstu, kā arī finansējumu kultūrai dažādos kontekstos (piem., izglītībā, apmācībā, pētniecībā, infrastruktūrā).

Lai palielinātu saskaņotību ar starptautiskajiem un valsts finansējuma avotiem, Komisija vairāk dalīsies informācijā ar dalībvalstu nozaru strukturām, lai veicinātu atbilstību programmai “Radošā Eiropa”. Lai sekmētu papildināmību, varētu veicināt dialogu ar starptautiskām finansēšanas organizācijām, piemēram, “EURIMAGES”.

Apakšprogramma “MEDIA” turpinās atbalstīt centienus sekmēt Eiropas satura pieejamību tiešsaistē, kā paredzēts reformētajā autortiesību satvarā. Tā sniegs atbalstu pastiprinātā Eiropas darbu popularizēšanā, kas paredzēta Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā.

Tiks palielināta apakšprogrammas “MEDIA” saskaņotība ar dalībvalstu fondiem, atbilstība tiem un savstarpējā papildināmība. Šajā nolūkā apakšprogrammā “MEDIA” varētu tikt paredzēts atbalsts politikas dialogam, kas sekmē dalībvalstu sadarbību un sinerģiju ceļā uz ES politikas mērķu sasniegšanu šajā jomā.

Tikmēr 2018. gadā tiks turpināts dialogs ar Eiropas filmu aģentūru direktoru asociāciju (*EFAD*). Līdz 2018. gada beigām Atvērtās koordinācijas metodes Eiropas filmu aprites jomā grupa, kurā piedalās dalībvalstu pārstāvji, sniegs noderīgu ieskatu par Eiropas darbu pārrobežu apriti un popularizēšanu, kā arī valstu un ES finansējuma savstarpējo papildināmību.

Komisija turpinās mijiedarboties ar audiovizuālās jomas ieinteresētajām personām Eiropas Kino forumā. Galvenie šā dialoga secinājumi tiks sagatavoti ik pēc diviem gadiem. Arī Eiropas Audiovizuālās observatorijas pētījumus un analīzi sistemātiskāk izmantos politikas veidošanā un apakšprogrammas “MEDIA” īstenošanas virzīšanā.

Lietderība

Programma “Radošā Eiropa” līdzsvaroti pievērsīsies abiem galvenajiem programmas mērķiem, t. i., kultūras daudzveidībai un konkurētspējai, ņemot vērā programmas daudzšķautņainību un tās mērķus kultūras, sociālajā un ekonomikas jomā.

Novērtējums liecina, ka varētu sniegt lietderīgāku atbalstu inovācijai un eksperimentiem, lai sekmētu novatorisku sadarbības formu un radošo nozaru savstarpējo projektu rašanos (piem., kino un modes, arhitektūras un virtuālās realitātes projektus) un tādējādi izmantotu digitalizāciju savā labā.

Apakšprogrammai “MEDIA” sekojošajā programmā varētu palielināt elastīgumu, lai varētu ātri pielāgoties jaunām vajadzībām, tai pašā laikā pastiprināta pievēršanās ierobežotam skaitam darbību un svarīgākajām prioritātēm mudinās sadarboties, lai pārkāptu nozaru robežas.

Tikmēr 2018.–2020. gadā apakšprogramma “MEDIA” turpinās atbalstīt audiovizuālo uzņēmumu darbības izvēršanu, veicinot jaunus sadarbības modeļus un apvienotas izplatīšanas stratēģijas un pārskatot selektīvo izplatīšanas shēmu, lai stimulētu noturīgāku sadarbību pāri robežām.

Kopš 2017. gada, kad nozarē tika pieņemts Eiropas Animācijas filmu plāns, Komisija palīdz īstenot noteiktās darbības, lai izvērstu Eiropas animācijas filmu nozari — nozari, kam ir labs potenciāls attīstīties un konkurēt starptautiskā mērogā.

Efektivitāte

Nākamajā programmā turpmākajās apakšprogrammās “MEDIA” un “Eiropu pāršalc mūzika” var meklēt veidus, kā apbalvot par labiem rezultātiem un panākumiem.

Novērtējumā tika norādīts uz vajadzību izstrādāt visaptverošu darbības rezultātu uzraudzības satvaru, ko veidotu virkne rādītāju, kuri būtu cieši saistīti ar programmas mērķiem un attiektos gan uz iznākumiem, gan uz saņēmējiem sniegto labumu, kā arī uz plašāku ilgāka termiņa ietekmi uz kultūru, ekonomiku un sabiedrību.

Līdz tam Komisijas dienesti 2018. gadā ierosinās nostiprināt programmas “Radošā Eiropa” uzraudzības pamatsistēmas, procesus un rādītājus. Komisija pieņems papildu kvalitatīvos un kvantitatīvos darbības rādītājus saskaņā ar Programmas “Radošā Eiropa” regulas 20. pantā noteikto procedūru (deleģēto aktu). Komisija risinās problēmas, kas saistītas ar pašreizējo uzraudzības sistēmu, proti, rādītāju veidu, pašreiz ziņojamajiem datiem un lomu un pienākumiem programmas uzraudzībā.

Tiks arī vēl vairāk racionalizētas pieteikumu iesniegšanas procedūras, un saņēmējiem tiks laikus nodrošināta informācija par atlases rezultātiem. Tiks uzraudzīta apakšprogrammas “MEDIA” vienreizējo maksājumu sistēma, lai nodrošinātu atbilstību reālo izmaksu izmaiņām nozarē un tādējādi turpinātu sniegt vienkāršotu, ātrāku dotāciju atbalstu. Apakšprogrammas “MEDIA” īstenošana tiks vienkāršota un racionalizēta, piemēram, sagrupējot saņēmējus un samazinot pamatā esošo dotāciju līgumu un maksājumu darījumu skaitu. Jo īpaši izplatīšanas shēmās, kam ir atvēlēts 30 % no apakšprogrammas “MEDIA” budžeta, ir plānots samazināt darījumu skaitu par 30 %, tādējādi samazinot administrācijas izmaksas.

Ilgspēja

Programma “Radošā Eiropa” uzrunā iedzīvotājus ar atbalstītajiem darbiem un pasākumiem, kas bagātina viņu kā eiropiešu identitāti. Taču iedzīvotāji ne vienmēr apzinās programmas “Radošā Eiropa” nozīmi. Pamatojoties uz nesenu pieredzi, piemēram, konkursiem tiešsaistē, tiks pastiprināta komunikācija sociālajos plašsaziņas līdzekļos, lai sasniegtu plašāku auditoriju. Klātienē Komisija organizēs konferences un paraugdemonstrējumu pasākumus, lai izplatītu rezultātus, liekot uzsvaru uz starpnozaru jautājumiem un sadarbību.

Programmas “Radošā Eiropa” biroji tiks mudināti pilnveidot savas funkcijas — dalīties ne tikai ar savas valsts, bet arī Eiropas līmeņa veiksmes stāstiem, lai palielinātu kopražojumu un sadarbīgu izplatīšanas stratēģiju atpazīstamību.

Tā kā programmas “Radošā Eiropa” atbalstītajiem projektiem ir potenciāls sasniegt plašu auditoriju un tie ir potenciāli labs veids, kā komunicēt ar iedzīvotājiem, Komisija uzlabos un cieši uzraudzīs atbilstību attiecīgām atpazīstamības prasībām. Komisija arī turpinās iepazīstināt ar veiksmes stāstiem un sniegs saņēmējiem piemērotus rīkus un pamatnostādnes, lai tie varētu dalīties ar saviem stāstiem tiešsaistē.

Programmas “Radošā Eiropa” atbalstītie radošie un kultūras darbi veido Eiropas satura portfeli. Taču ieinteresētās personas atzina, ka ir iespējams vēl vairāk izmantot programmas rezultātus. Komisija apsvērs jaunu piešķiršanas kritēriju, lai tiktu izstrādāts ilgtspējīgas projekta rezultātu izmantošanas plāns. Būtu arī jāapsver tādu jaunu mehānismu izveide, ar ko nodrošināt apakšprogrammas “Kultūra” projektu rezultātu izmantošanu.

ES pievienotā vērtība

Lai gūtu labumu no pastāvošajām partnerībām un tīkliem, Komisija uzraudzīs jaunu partnerību, piemēram, partnerību starp valstīm ar lielām spējām un valstīm ar mazām spējām, attīstību.

Attiecībā uz apakšprogrammu “MEDIA” Komisija ir iesaistījies plašās diskusijās ar dalībvalstīm par to, kā nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus valstīm ar atšķirīgām spējām audiovizuālajā nozarē, vienlaikus nodrošinot, ka svarīgākais atlases kritērijs joprojām ir projektu izcilība. Tāpēc nākamajā programmā tiks formulēta jauna “spēju” definīcija, kuras pamatā būs virkne izmērāmu rādītāju.

Neseni notikumi liecina par radošuma un kultūras nozīmi veselīgas demokrātijas, daudzveidības un kopīgas eiropiešu identitātes saglabāšanā. Kultūra kā nekas cits palielina informētību par kopīgām sociālām problēmām un ar veiksmīgu vēstījumu var apvienot cilvēkus visā Eiropā. Programmai “Radošā Eiropa” ir liels, bet neizmantots potenciāls atbalstīt jaunus iedzīvotāju pārrobežu iesaistes veidus, kas būtu pilnvērtīgi jāizmanto.

Lai reaģētu uz populisma izpausmēm, liela nozīme var būt kultūru daudzveidības veicināšanai un iecietības un savstarpējās sapratnes palielināšanai. Tāpēc nākamās programmas pasākumos lielāks uzsvars tiks likts uz iedzīvotājiem.